

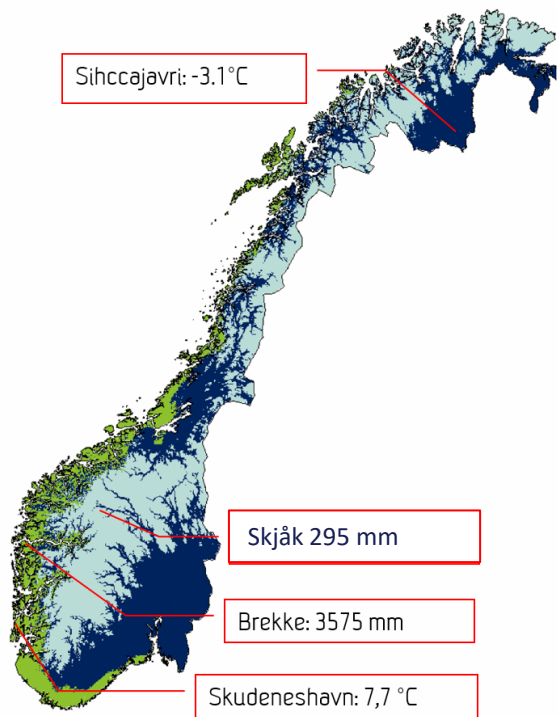
Klimaendringer – hvordan påvirker dette valg av løsninger og produkter?

Kristin Elvebakk, seniorrådgiver bygningsfysikk

SINTEF Community, Arkitektur, Byggematerialer og konstruksjoner

Kontaktmøte for TG-kunder, Oslo 02.03.23

Norsk klima - store variasjoner

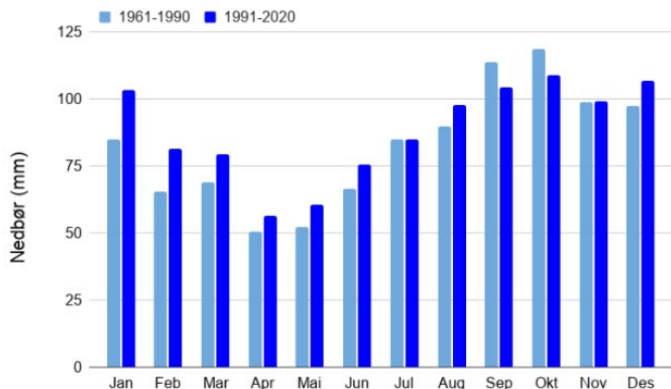
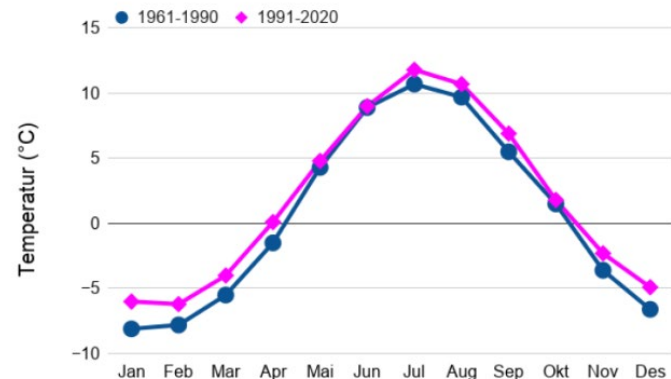
Tynning Planteskule,
Brekke i Sogn

Foto: Tore Kvande

Ny klimanormal

- Ny klimanormal fra 2021 – klimadata fra normalperioden 1991-2020
- Risiko for fuktinntregning øker – uttørkning skjer saktere

www.met.no

Klimaendringer i Norge

Hovedutfordringen

- Det blir varmere, gjennomsnittstemperaturen vil stige med mellom 2,3 og 4,6 grader innen år 2100
- Det blir våtere, 5-30 prosent økning i gjennomsnittlig årsnedbør
- Nedbøren kommer oftere som styrtregn

Konsekvenser for det bygde miljø | eksempler

- **Fuktproblematikk** på grunn av hyppigere og kraftigere nedbør vil være den største trusselen for bygninger inn i et endret klima
- Nybygg og infrastruktur må ta høyde for økte vannmengder som følge av nedbør og stigende havnivå
- Vann- og avløpssystemet må ta unna mer vann
- Faren for råteskader og fuktinntregning i bygninger vil øke

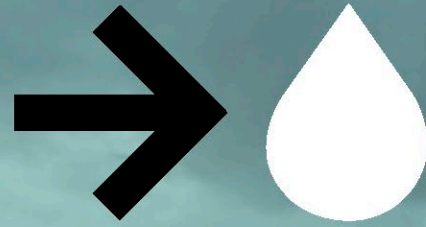
Fukt er den største utfordringen

Fra SINTEF sitt Byggskadearkiv:

- 75% av skadene skyldes fuktpåvirkning
- 67% av skadene opptrer i tilknytning til bygningens klimaskjerm
- 25% av skadene skyldes nedbør alene
- 33% av skadene i tilknytning til yttervegger over terreng skyldes nedbør alene
- 50% av skadene i tilknytning til tak og terrasser skyldes nedbør alene

Fellesnevner: Små feil får store konsekvenser
Gode løsninger og riktig utførelse

KLIMA 2050

RISK REDUCTION THROUGH CLIMATE ADAPTATION
OF BUILDINGS AND INFRASTRUCTURE

Klima-
eksponering

Fuktsikre
bygninger

Beslutnings
prosesser

Vannutløste
skred

Blågrønne
løsninger

Overvanns
håndtering

Klima-
eksponering

Fuktsikre
bygninger

Beslutnings
prosesser

Vannutløste
skred

Overvanns
håndtering

Blågrønne
løsninger

Rammeverk for klimatilpasning av bygninger

Rapport utgitt mars 2023

- En samlet presentasjon av myndighetskrav mhp klimatilpasning
- Tips til nyttige hjelpemiddel for oppfyllelse av myndighetskrav
- Risikovurderingsmoment til bruk i planlegging og prosjektering.

Vurderinger tak

KLIMABELASTNING Nå og i fremtiden*	RISIKO FOR BYGNING		VÆR OPPMERKSOM PÅ (OBS)!
NEDBØR (SNØ OG REGN) + VIND			
Takgeometri	Enkel	Kompleks/sammensatt	Utforming av tak, bruk av kilrenner, arker og sammensatte tak kan kreve kompensasjon i mer robust undertak eller tettere takteknig.
Kapasitet sluk og nedløp	Mange sluk	Få sluk	Avrenning til taksluk dimensjoneres i henhold til framtidig belastning, dvs. med klimapåslag.
Nødoverløp	Mange nødoverløp	Ingen nødoverløp	Nødoverløp plasseres der det ikke legges opp løv og snø, og gjør det enkelt å se funksjonalitet fra bakkenivå
Takrenne	Stor kapasitet	Ingen takrenne Takrenne uten fall	Takrennestørrelse og -fall dimensjoneres i henhold til taktype, takutforming og klimapåkjenning med aktuelt klimapåslag.
Gjennomføringer (pipe, tekniske installasjoner)	Ingen gjennomføringer	Mange gjennomføringer	Alle gjennomføringer medfører en svakhet i tettesjiktet og en risiko for lekkasje
Blågrønt tak	Stor fordryningskapasitet	Ingen fordryningskapasitet	Vurder behov sett i forhold til endra klima og forhold på/ oppstrøms/nedstrøms tomta. Risikovurdering under planlegging, prosjektering og utførelse. Fordryende tak har begrenset kapasitet under vinterforhold (frost)
SLAGREGN (NEDBØR + VIND)			
Tetthet takteknig	Liten slagregnpåkjenning Tette tekninger	Stor slagregnpåkjenning Åpne tekninger	For åpne tekninger som f.eks takstein og skifer vil mye vann kunne drive inn under takteknigen. Mer tette tekninger vil fungere bedre.
Utforming parapetbeslag	Liten slagregnpåkjenning Med utfellingskammer	Stor slagregnpåkjenning Uten utfellingskammer	På steder med stor til moderat slagregnpåkjenning bør parapetbeslag utformes med utfellingskammer
Møneutforming	Stor grad av regntetthet	Liten grad av regntetthet	Dersom en prosjekterer tett løsning må en sikre tilstrekkelig gjennomlufting ved raft eller gavl
Undertak	Tilstrekkelig takvinkel Separat vindspærre og undertak ved lav takvinkel	Lav takvinkel med kombinert vindspærre og undertak	Undertaksprodukter er Teknisk Godkjent/anbefalt til en nedre takvinkel. Skjøtene og avslutninger/tilgrensninger til andre bygningsdeler er de sårbare punktene. Valg bør ses i sammenheng med valg av takteknig.

Vurderinger tak

KLIMABELASTNING Nå og i fremtiden*	RISIKO FOR BYGNING		VÆR OPPMERKSOM PÅ (OBS)!
NEDBØR (SNØ OG REGN) + VIND			
Takgeometri	Enkel	Kompleks/sammensatt	Utforming av tak, bruk av kilrenner, arker og sammensatte tak kan kreve kompensasjon i mer robust undertak eller tettere takteking.
Kapasitet sluk og nedløp	Mange sluk	Få sluk	Avrenning til taksluk dimensjoneres i henhold til framtidig belastning, dvs. med klimapåslag.
Nødoverløp	Mange nødoverløp	Ingen nødoverløp	Nødoverløp plasseres der det ikke legges opp løv og snø, og gjør det enkelt å se funksjonalitet fra bakkenivå
Takrenne	Stor kapasitet	Ingen takrenne Takrenne uten fall	Takrennestørrelse og -fall dimensjoneres i henhold til taktype, takutforming og klimapåkjenning med aktuelt klimapåslag.
Gjennomføringer (pipe,	Ingen gjennomføringer	Mange gjennomføringer	Alle gjennomføringer medfører en svakhet i tettesjikt og en

Undertak

Tilstrekkelig takvinkel
Separat vindspærre og undertak
ved lav takvinkel

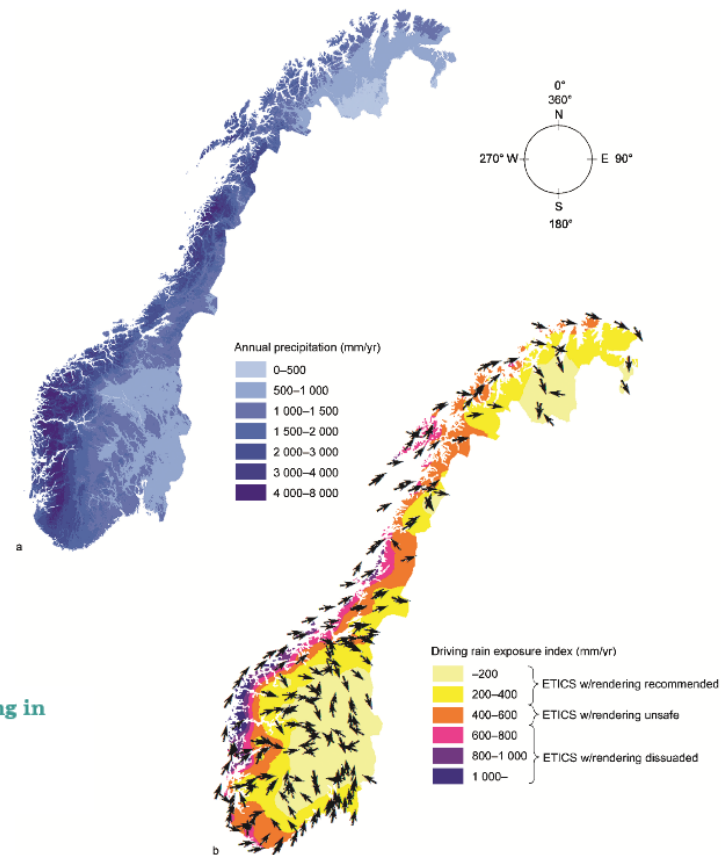
Lav takvinkel med kombinert
vindspærre og undertak

Undertaksprodukter er Teknisk Godkjent/anbefalt til en nedre takvinkel. Skjøtene og avslutninger/tilgrensninger til andre bygningsdeler er de sårbare punktene. Valg bør ses i sammenheng med valg av takteking.

	Tette tekninger	Apne tekninger	kunne drive inn under taktekingen. Mer tette tekninger vil fungere bedre.
Utforming parapetbeslag	Liten slagregnpåkjenning Med utfellingskammer	Stor slagregnpåkjenning Uten utfellingskammer	På steder med stor til moderat slagregnpåkjenning bør parapetbeslag utformes med utfellingskammer
Møneutforming	Stor grad av regntetthet	Liten grad av regntetthet	Dersom en prosjekterer tett løsning må en sikre tilstrekkelig gjennomlufting ved raft eller gavl
Undertak	Tilstrekkelig takvinkel Separat vindspærre og undertak ved lav takvinkel	Lav takvinkel med kombinert vindspærre og undertak	Undertaksprodukter er Teknisk Godkjent/anbefalt til en nedre takvinkel. Skjøtene og avslutninger/tilgrensninger til andre bygningsdeler er de sårbare punktene. Valg bør ses i sammenheng med valg av takteking.

Eksempel på verktøy utviklet i Klima 2050: Geografisk egnethet for løsninger med puss på isolasjon

Kvande, T, Bakken, N, Bergheim, E & Thue, J.V: **Durability of ETICS with Rendering in Norway—Experimental and Field Investigations.** *Buildings* 2018, Vol 8(7), p. 93;
doi:10.3390/buildings8070093, ISSN 2075-5309 (Published online 16 July 2018)

Puss på isolasjon

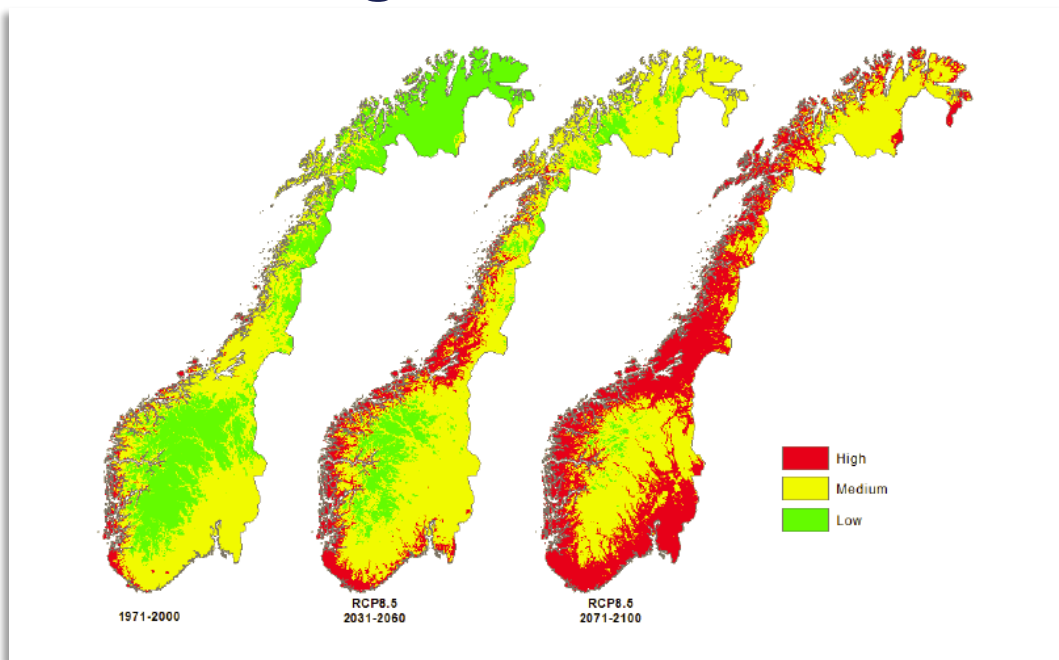
Klimatilpasningstiltak

- Ta utgangspunkt i slagregnskart
- Vurder lokale beliggenhet (skjerming og høyde)
- Planlegg bygningsutforming – enkel geometri fordelaktig
- Tegn ut detaljer
- Bruk egnet system med dokumentert bestandighet
- Utarbeid FDV-plan

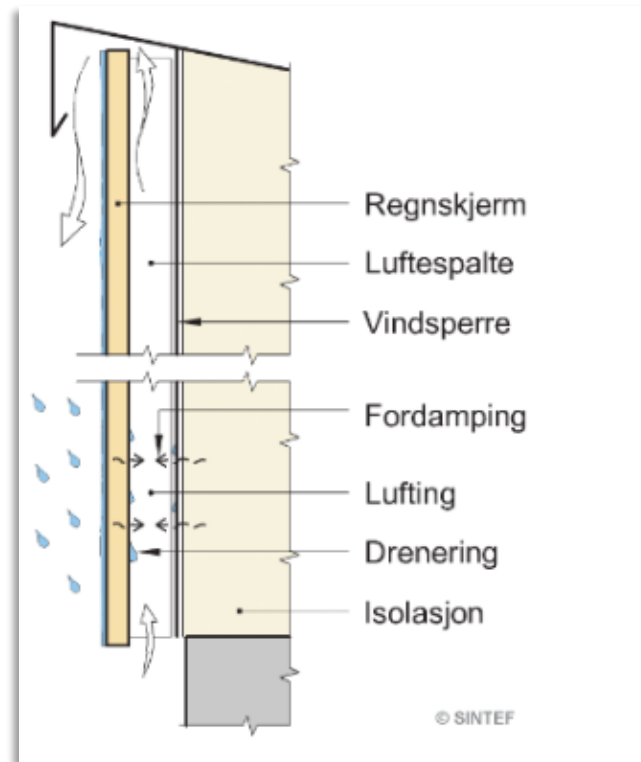
Eksempel på verktøy utviklet i Klima 2050:

Potensiell råtefare i trekledning

Trekledninger - klimatilpasning

- Påregne hyppigere vedlikehold
- Utarbeide fuktsikre detaljløsninger
- Tilstrekkelig luft- og dreneringsspalte bak kledning
- Unngå bruk av kledninger med åpne spalter

Yttervegger av KLT

- Nye retningslinjer for valg av sperresjikt mellom KLT og isolasjon
- Tar hensyn til byggfukt
- anbefalinger tatt inn i Byggforskserien

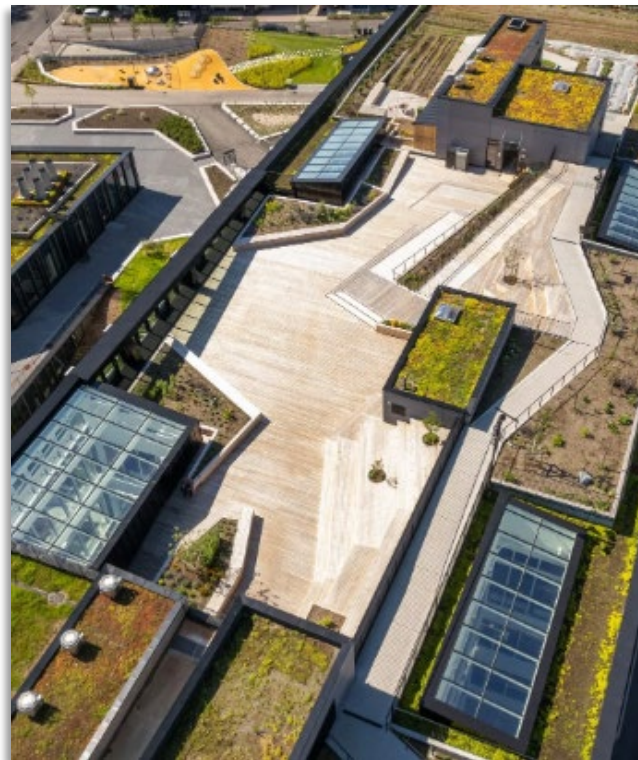
Fuger i platekledninger - klimatilpasningstiltak

- Unngå åpne fuger!
- Tildekking av fuger med beslag/profiler (riktig type profiler)
- Sikre tilstrekkelig ventilering og drenering

Grønne tak

- Muligheter til å fordrøye vann
- Vannlagring -> risiko!
- Prosjektering av robuste løsninger mhp fuktsikring – viktig!
- Må også fungere i en vintersituasjon hvor overflaten er frosset.

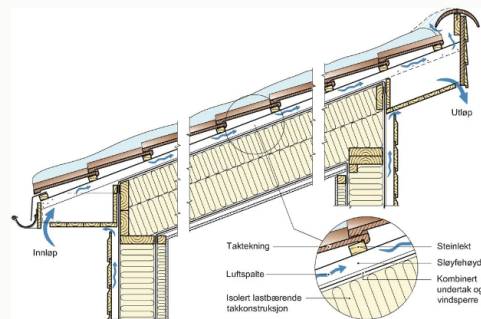

<https://www.vedal.no/prosjekt/okern-portal/>

Konsekvenser for Byggforskserien og tekniske godkjenninger

- Vil bli behov for innskjerping av retningslinjer for SINTEF Teknisk godkjenning og råd i Byggforskserien
- Fremtidig klima – krever at man i større grad tar hensyn til lokalt klima og stedlige forhold og velger løsninger som er robuste i et mer ekstremt klima
- Behov for presisering av risiko og tiltak som vil bidra til å redusere risiko

Byggforskserien og SINTEF Teknisk Godkjenning skal ta høyde for klimaendringer

Lufting av takteking er nødvendig for å sikre utlufing av fuktighet og for å hindre snøsmelting på tak. I Klima 2050 har vi utviklet nye retningslinjer for klimarobuste lange trestak med lav takvinkel.

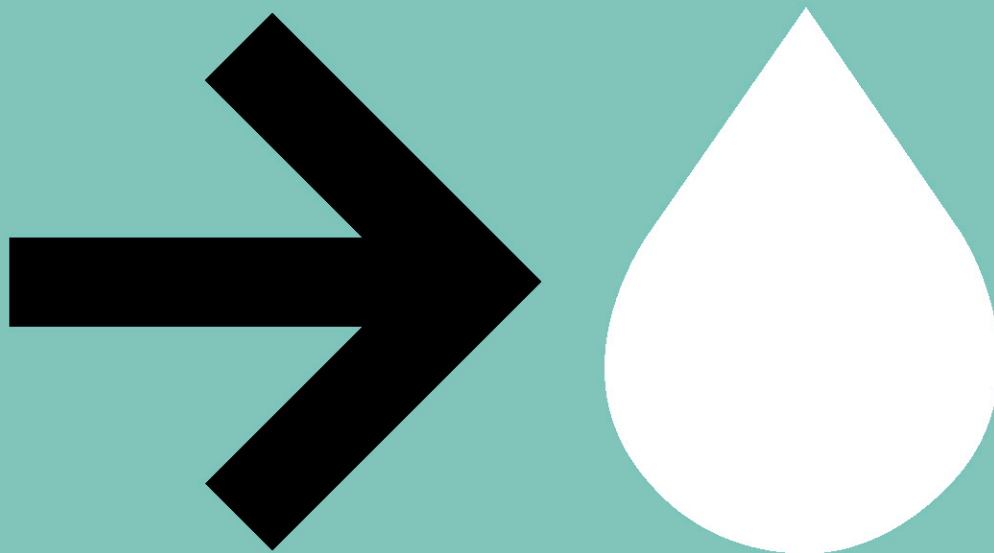
9. mars 2022

Byggene som oppføres i dag, skal stå i mange år fremover. Framskrivinger av klima tyder på at utviklingen vi har sett hittil, vil fortsette mot år 2050 og 2100, med mer og kraftigere nedbør, vinternedbør og vind. Derfor må bygningene vi bygger nå, tilpasses et nytt klima.

Klimatilpasningstiltak i Byggforskserien og SINTEF Teknisk godkjenning

- Differensiere på egnethet for ulike løsninger og produkter mhp klimatiske forhold
  - Behov for kompenserende tiltak og forbedringer på eksisterende løsninger for bruk i et tøffere klima
- Rådgivere og utførende har også et ansvar for løsninger og produkter som velges i prosjekt!

Kristin.elvebakk@sintef.no

www.klima2050.no